

МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ

УДК 94(477)

о. Юрій Мицик, Віталій Михайловський

●

ЛЮБЕЦЬКЕ СТАРОСТВО В ОПИСУ МАЛОЗНАНОЇ ЛЮСТРАЦІЇ 1631-1633 рр.

Стаття присвячена незнаному досі цінному джерелу з історії України XVII століття і зокрема Чернігівщини – люстрації 1631-1633 рр. – документу, який з'явився внаслідок урядової акції Речі Посполитої, що проводилася за ухвалою сейму спеціальними комісіями з метою обрахування прибутковості та подальшого оподаткування королівщин – державних маєтностей. Цей документ зберігається в державному архіві (Краків) і вперше уводиться до наукового обігу (друкується в додатку тільки фрагмент, який стосується Чернігівщини). Авторами встановлюється дата створення люстрації, аналізується її свідчення, що охоплювали тодішнє Любецьке староство, локалізовані згадувані в ній населені пункти, котрі знаходяться інколи і на території Білорусі, ідентифіковано особи, згадувані в ній, показано значення люстрації як джерела соціально-економічної історії.

Ключові слова: Чернігівщина, люстрація, архів, історичне джерело, податки.

Важливе місце у працях св. Філарета (Гумілевського) належить історії Чернігівщини. Подвижницьку працю святого у даному напрямку було продовжено кількома генераціями істориків та краєзнавців. Тим не менш і тут залишається чимало нез'ясованого. Одна з важливих причин цього полягає у браку джерел або їх недостатності. Останнім часом активізувався пошук нових джерел в архівосховищах нашої та зарубіжних держав, що дозволяє вирішити багато з існуючих проблем.

Одним із важливих джерел, які проливають світло на історію України, є люстрації – періодичні урядові акції Речі Посполитої, що проводились за ухвалою сейму спеціальними комісіями з метою обрахування прибутковості та подальшого оподаткування королівщин (державних маєтностей) **(1)**. Зокрема збереглися, були видані й проаналізовані люстрації 1616 і 1622 рр. **(2)**. Була ще одна люстрація, яка зберігається у двох копіях, у т. ч. у фамільному архіві князів Сангушків (замок Вавель у Кракові), і яка описує той же регіон, що і дві попередні **(3)**. Через те, що відсутні перші аркуші цього документального джерела, точну дату його створення поки що важко встановити. Відзначимо, що у цій люстрації згадується як власниця Корсунського староства Софія Данилович. Остання померла у 1634 р., а успадкувала староство по смерті свого чоловіка, Яна Даниловича, у 1628 р. Отже, дана люстрація могла бути складена не раніше 1628 р. і не пізніше 1634 р. Додамо, що Софія Данилович була дочкою великого коронного гетьмана Станіслава Жолкевського і бабусею короля Речі Посполитої Яна III Собеського. Згадується у люстрації і «козацька табірщина» або «остання табірщина», тобто національно-визвольне повстання 1630 р. під проводом Тараса Трясила (повстання 1625 р. під проводом Марка Жмайла сюди не досягло). Виходячи з цієї джерельної вказівки, люстрацію можна датувати ще точніше: 1631-1633 рр.

© о. Мицик Юрій Андрійович – доктор історичних наук, професор (Київ);

© Михайловський Віталій Миколайович – кандидат історичних наук, університет Б. Грінченка (Київ).

У даному джерелі описується поруч з іншими «Любецьке і Лоївське староство» (4), тобто та адміністративна одиниця Речі Посполитої, у центрі якої було древнє місто Любеч (нині – смт Чернігівської області). Місто Лоїв (нині – райцентр Гомельської області Республіки Білорусь) входило як другий центр староства (видно враховувалося, що ці давні міста були поєднані між собою переправою через Дніпро, складала два стратегічно важливих пункти по обох боках Дніпра). Опис староства подається у порівнянні з попередніми люстраціями 1616 і 1622 рр., що дає інколи змогу простежити демографічні та соціально-економічні зміни за 10-15 років. Люстрація визначає межі та головні населені пункти староства, містить їхній опис, дає цінний матеріал щодо заселення українсько-білоруського прикордоння, виникнення тут нових поселень, кількість їхніх домів та чисельність мешканців; обороноздатність міст і сіл, величину арсеналу. У першій (Любецькій) частині опису староства названі, крім Любеча, такі села, як Грабов, Лопатні, Бельдзюги, Губичі, Осоровичі, В'яле, Пірка, Новосілка. Три з них (Грабів, Губичі, Лопатні і, можливо, Новосілка під Радулем) – це села сучасного Ріпкинського району Чернігівської області, і люстрація проливає світло на їхню ранню історію. «Історія міст і сіл Української РСР (Чернігівська область)» відносить початок Грабова до початку XVIII ст. (5), між тим як наведена нижче люстрація дозволяє удревнити його вік майже на 100 років! Датування початків інших двох сіл «Історія міст і сіл...» взагалі не подає і тому можна вважати згадку з люстрації першою в історичних джерелах. Ряд сіл, як от: Асаревичі («Осоровичі»), Вальє («В'яле»), Пирки («Пірка»), Глушець, Грушне («Грушно»), Деражичі, Жилічі, Круки, Савичі («Совічі»), Храковичі («Грековичі») знаходяться нині на території сучасного Брагинського району Гомельської області Республіки Білорусь. До них сміливо можна приплюсувати Христковичі та Кліковичі, які названі поряд із відповідно Храковичами та Деражичами і видно злилися з останніми. Всі вони стоять на правому боці Дніпра, але, наприклад, Асаревичі безпосередньо на березі ріки, Вальє – південніше (якраз напроти м. Славутич в Україні), а Пирки – західніше с. Вальє і т. д. До ріки, Пирки потрапили у сумнозвісну Чорнобильську зону і є нині нежилим. На жаль, не вдалося локалізувати населений пункт Бельдзюби (можливо, він пізніше зник або був перейменований) і «Малечин» (можливо, сучасний Маложин Брагинського району), але їхнє існування у першій третині XVII ст. є зайвим аргументом, коли йдеться про ступінь і густоту заселення у козацькі часи нинішнього українсько-білоруського прикордоння. Наприкінці опису (с. 70-74) згадуються села, які були відокремлені від староства на користь різних власників («Ковпиниця», вірогідно Кропивниця, «Йолче», «Березки», «Малезина», «Осек», «Трухановщина» і «Оліферівщина»). Їх важко локалізувати, можна лише припустити, що під «Йолче» ховається Єліно суч. Щорського району Чернігівської області, першу згадку про яке «Історія міст і сіл...» відносить до 1709 р. (6).

Люстрація згадує ряд важливих державних та політичних діячів Речі Посполитої. Зокрема, у цій частині є згадка про вже покійного короля Сигізмунда-Августа (панував у 1548-1572 рр.), Валентія Олександра Калиновського, який був брацлавським (1598-1620 рр.) і вінницьким (1604-1620 рр.) старостою, який був засновником магнатського роду; Єжі Струся, тестя В. О. Калиновського, брацлавського і вінницького старосту у 1579-1604 рр., князя «Вишневецького», очевидно Ярему Вишневецького (1612-1651), а можливо, і Януша Вишневецького (1599-1636), коронного конюшого (з 1633 р.).

Люстрація є також важливим джерелом для вивчення соціально-економічної історії України та південної Білорусі, в ній знаходимо дані про наявність млинів, поташних буд, митниць, горілчаної та пивної оренд, медової данини тощо, про розміри прибутків, також різноманітних податків та повинностей, що його платили чи відробляли міщани та інші категорії населення; тут є дані щодо кількості залежних селян та міщан, пушкарів, бояр та ін., співвідношення цін. Між іншим, наприкінці опису подається сума загального прибутку староства, який річно становив понад 4744 злотих. Якщо вирахувати витрати на утримання обороноздатності та підстарости (понад 4294 зл.), то на «кварти» (за її рахунок утримувалось кварцяне військо Речі Посполитої) залишалось понад 858 зл. (с. 69).

Люстрація 1629-1632 рр. є дуже стислою, але і у такому вигляді вона проливає світло на розвиток Любецького староства напередодні Національно-визвольної війни українського народу 1648-1658 рр. Лише окремі її частини були опубліковані мовою оригіналу (польською) у 1877 р. і то з певними помилками (7). Виходячи з того, що навіть цей фрагмент є малодоступним, варто опублікувати неznану раніше частину люстрації в перекладі українською мовою. Сподіваємось, що він стане у пригоді дослідникам, особливо при створенні ними сучасної «Історії міст та сіл України».

Примітки:

- 1) Люстрації королівщин українських земель XVI – XVII ст. – К., 1999. – С.5.
- 2) Див. наприклад: Воссоєдинение Украины с Россией. Документы и материалы. – М., 1953. – Т.1. – С. 37 – 38; Мицик Ю.А., Степенькін С.Ю. Корсунщина козацька. – Корсунь-Шевченківський, 1997. – С.23.
- 3) Держархів у Кракові. – Ф. «Архів Сангушків». – № 92. – С.139-151.
- 4) Там само. – С. 29-74 (власне Любецька частина староства охоплює с. 29-46). Далі посилання на сторінки люстрації будуть подаватися безпосередньо у тексті статті.
- 5) История городов и сел Украинской ССР. Черниговская область. – К., 1983. – С. 600.
- 6) Там само. – С. 738.
- 7) Zróżła dziejowe. – Warszawa, 1877. –Т. V. – С. 185.

* * *

//(с. 29) Староство Любецьке і Лоївське.

Посесором цього староства є його мость пан Олександр Калиновський, винницький і брацлавський староста, згідно з привілеєм короля його мості *per nis cessum* від вельможної її мості пані кам'янецької, однак привілею перед нами не показано.

Замок

Його будівля достатньо описана в люстрації 1622 року. Однак він потребує ремонту, особливо похилилася вежна башта, також глина довкола замку переважно опала, дах (?) недобрий, у деяких місцях він вимагає нового покриття.

Артилерія

Дві бронзові гармати розмальовані квітами, дві з гербами святої пам'яті короля Августа, котрі є у брамі; чотири залізні гармати не посаджено на колеса, вони лежать у різних місцях; гаківниць 72, губчастих рушниць 18, пороху бочок 3, свинцю штук 2// (с. 30) куль до гаківниць і гармат кілька куп, ладунків як до гармат, так і до гаківниць у бочечці кілька куп, форм до гаківниць 5, мідних гусарських барабанів два, піхотних один поганий. Пушкарів два і один воротний, котрий завідує цією артилерією.

Згідно з описом люстрації 1622 року не вистачає з артилерії двох бронзових мортир, двох гаківниць, 6 губчастих рушниць, однієї бронзової форми до гармат. Це доносимо до відомості коронного скарбу.

Донесення

Люстрація 1616 року залишила на уряд підстарости, на замкову челядь, на порох, свинець, сторожу, на шпигунів квоту у 824 зл. З якої суми згідно з ординацією панів люстраторів 1622 року витратили на підстаросту квоту 300 зл., отже, залишилася квота, взявши від 1616 року до 1622 року, на потребу пороху, свинцю і вогнепальної зброї по 500 зл. Цю суму через п'ять років нащадки небіжчика пана Струся повинні компенсувати скарбу, що й відсилаємо до скарбу його королівської мості //(с. 31).

Пушкарі

На пушкарів є певні ґрунти, котрі їм дані, враховуючи, що вони мають доглядати артилерію. Згідно з з цією повинністю вони звільняються вільні від всіляких податків і давання поборів, як їх описала і люстрація 1622 р.

Місто Любеч

Це місто лежить поблизу ріки Дніпро при дніпрових озерах, на горі при замку, воно оточене валом і дубовими палями з двох сторін оточене, а третя частина міста захищена абияким старим острогом. А це тому, що ці квартири не хочуть ремонтувати деякі села, котрі тримають різні посесори від цього староства.

Повинності любецьких міщан

У цьому місті є 266 осілих міщан, котрі платять різні чинші, що становить річно 350 зл. 20. Ці ж міщани повинні притягатися для ремонту замку //(с. 32) згідно з давнім звичаєм ще за пана Хоцимирського, місцевого старости, стали брати на приїзд пана старости у міщан і підданих цього староства телицю і кабана, котрих і досі беруть. А платили за телицю 40 литовських грошів, а за відгодованого кабана 30 литовських грошів. Ми, бачачи це за нинішню високу ціну всіх речей їхню кривду і обтяження, бо їм за цих телицю й кабана мало платять, проголошуємо, щоб віднині платили за кожну телицю по 100 литовських грошів, а за відгодованого кабана – по литовській копі. А ці телицю і кабана під час тільки приїзду пана старости мають брати і то згідно з потребою.

Міщани скаржилися і на те, що замкові слуги без відома підстарости звикли силою брати на посилки коней у міщан, через що міщани мають обтяження і затримку. Нагадуємо отже, щоб замковий уряд врешті заборонив чинити примусові реkvізиції у міщан, а міщани у свою чергу свої звичайні повинності віддавали до замку без всіляких труднощів.

Оренда

Оренда корчем у місті Любечі з двома млинами, одним млином під селом Губичами, а другим – під селом Деражинцями з митом і перевозом і з трьома озерами, //(с. 33) складає на рік 1200 зл. У цьому старостві немає жодних фільварків, ані роботизни.

Села, які належать до Любеча

Село Грабов

У цьому селі 14 підданих, які платять побочизну і кліковщизну, що дає від них 44 зл. 21.

З диму дають по 2 кури, що складає разом 28 по 1,5 гр. – (в сумі) 1 зл. 12.

З кожного диму дають меду по одному більцю і разом складає більців 14 по 50 з половиною грошів, (разом) – 21 зл. 20. Це село сидить на двох службах, дають з кожної служби жита по півтори бочки, це складає 3 бочки по 3 зл., (а разом) – 9 зл. Вівса із служби дають по півтори бочки, що складає 3 бочки по 2 зл., (а разом) – 6 зл. Сіна зі служби дають по 2 вози, що складає 4 вози по 6 грошів (разом) 0 зл. 24. Деревя із служби дають по два вози, котре залишається на замкову потребу. Для ремонту замку треба брати і міських пушкарів.

Сума прибутків з цього села 83 (зл.) 17/2 //(с. 34).

Село Лопатні

У цьому селі є 10 підданих, котрі побочизну, кліковщизну данину плечизну, поворотне і підводне по-різному платять. Складає це щорічно 28 зл. 16/2. З диму дають по дві кури, складає їх 20 по 1,5 грошів (разом) 1 зл. З диму дають меду по одному більцю, що складає 10 більців по 50 гр., (разом) 16 зл. 20. Це село сидить на одній службі, дають із служби жита по півтори бочки по 3 зл., разом – 4 зл. 15. Вівса також із служби по півтори бочки по 2 зл., разом – 3 зл. Сіна із служби дають по два вози, що складає 2 вози по 6 гр., (разом) – 0 зл. 12 гр. Деревя із служби дають по два вози, складає разом 2, котрі на замкову потребу залишають. До ремонту замку і міських парканів повинні притягуватися.

Сума прибутків з цього села 54 зл. 3/2.

Село Бельдзюги

У цьому селі підданих 50, котрі побочизну, кліковщизну, данину плечизну з по-

воротним і підводним по різному платять, складає цього щорічно 89 зл. 6/6,5 //(с. 35) З диму дають по 2 кури, що складає 100 по 1,5 грошів, (разом) – 5 зл. З диму дають меду по одному більцю, що складає 50 більців по 50 гр., (разом) – 83 зл. 10. Це село сидить на чотирьох службах, у кожній дають жита по півтори бочки, що складає 6 бочок по 3 зл., разом – 18 зл. Вівса з кожної служби по півтори бочки, що складає 6 бочок по 2 зл., разом 12 зл. Сіна з служби дають по 2 вози, що складає 8 возів по 6 гр., разом – 1 зл. 18. Деревя з служби дають по 2 вози, котре залишається на замкову потребу. До ремонту замку і міських парканів повинні притягуватися.

Сума прибутку з цього села 209 зл. 4/6,5.

Село Губичі

У цьому селі 12 підданих, які сидять на уроку, вони дають разом данини з кліковщизною і поворотним на рік 30 зл. 12/9. Зокрема кожен дає меду по одному більцю, що складає 12 більців по 50 гр., разом – 20 зл.

Вони повинні притягуватися до ремонту замку і міських парканів.

Сума прибутків цього села 50 зл. 12/9. //(с. 36).

Села за Дніпром

Село Осоровичі

У цьому селі 30 підданих, котрі побочизну, кліковщизну, поворотне, підводне і плечизну по-різному платять, що складає річно 34 зл. 22. З диму дають по 2 кури, що складає 60 по 12 гр., разом – 3 зл. З диму дають меду по одному більцю, складає 30 більців по 50 гр., разом – 50 зл. Зокрема за двох біглих підданих і за третього куплений, ті, що їхні борги тримають, дають 3 більці по 50 гр. разом – 5 зл. Це село засіло на двох службах, дають з кожної служби жита по півтори бочки, що складає 3 бочки по 3 зл. разом – 9 зл. Вівса також зі служби по півтори бочки, що складає 3 бочки по 2 зл., разом -6 зл. Сіна дають з служби по 2 вози, що складає 4 вози по 6 гр., разом – 0 зл., 24 гр. Деревя дають із служби по 2 вози, котрі йдуть на замкову потребу. До ремонту замку і міських парканів повинні притягатися.

Сума прибутку цього села 108 зл. 16. //(с. 37).

Село В'яле

У цьому селі 10 підданих, які побочизну кліковщизну, поворотне, плечизну і підводне по-різному платять, що складає річно 21 зл. 15. З диму дають по 2 кури, що складає 20 по 1, 5 гр. разом – 1 зл. З диму дають по одному більцю меду, що складає 10 більців по 50 гр. разом 16 зл. 20. Це село засіло на двох службах, з кожної дають жита по півтори бочки, що складає 3 бочки по 3 зл., разом – 9 зл. Вівса з кожної служби по півтори бочки, що складає 3 бочки по 2 зл., разом – 6 зл. Сіна дають із служби по 2 вози, що складає 4 вози по 6 гр., разом – 0 зл. 24 гр. Деревя дають із служби по 2 вози, котрі залишають на замкову потребу. До ремонту замку і міських парканів повинні притягатися.

Сума прибутку цього села 54 зл. 29.

Село Пірка

У цьому селі 27 підданих, котрі побочизну, кліковщизну, поворотне, плечизну і підводну по-різному платять з чого приходить //(с. 38) на рік 34 зл. 27/ 9. З диму дають по 2 кури, що складає 54 по 1, 5 гр. разом – 2 зл. 21. З диму дають по одному більцю меду, що складає 27 більців по 50 (гр.), разом 45 зл. Це село засіло на двох службах, з кожної дають жита по півтори бочки, що складає 3 бочки по 3 зл., разом – 9 зл. Вівса з кожної служби по півтори бочки, що складає 3 бочки по 2 зл., разом – 6 зл. Сіна дають із служби по 2 вози, що складає 4 вози по 6 гр., разом – 0 зл. 24 гр. Деревя дають із служби по 2 вози, котрі залишають на замкову потребу. До ремонту замку і міських парканів повинні притягатися.

Сума прибутку цього села 98 зл. 12/9.

Село Совічі

У цьому селі 38 підданих, котрі побочизну, кліковщину, поворотне, підводщизну, плечизну по-різному платять з чого приходить на рік 110 зл. 2/ 2. З диму дають по 2 кури, що складає 76 по 1, 5 гр. разом – 3 зл. 24. З диму дають по одному більцю меду, що складає 38 більців по 50 гр., разом 63 зл. 10. Це село сидить на чотирьох службах, з кожної дають жита по півтори бочки, що складає //(с. 39) жита 6 бочок по 3 зл., разом – 18 зл. Вівса з служби по півтори бочки, що складає 6 (бочок) по 2 зл., разом – 12 зл. Сіна дають із служби по 2 вози, що складає 8 вози по 6 гр., разом – 1 зл. 18 гр. Деревя дають із служби по 2 вози, що складає разом 8 возів, котрі залишають на замкову потребу. До ремонту замку і міських парканів повинні притягатися. Бояри з острова дають оброку 7 (зл.) 15.

Сума прибутку цього села 236 зл. 9/2.

Село Круки

У цьому селі 15 підданих, котрі побочизну, данину, кліковщину, поворотне, підводщизну, плечизну по-різному платять, з чого приходить на рік 20 зл. 26/ 2. З диму дають по 2 кури, що складає 30 по 1, 5 гр. разом – 1 зл. 15. 24. З диму дають по одному більцю меду, що складає 15 більців по 50 гр., разом 25 зл. Це село сидить на двох службах, одна служба //(с. 40) тримають гарвиновщину, з котрої платять щорічно разом 220 зл. З другої служби дають по півтори бочки жита, бочка по 3 зл., разом – 4 зл. 15. Вівса півтори бочки по 2 зл., разом 3 зл. Сіна дають по 2 вози по 6 гр., разом – 0 зл. 12 гр. Деревя дають по два вози, котрі залишають на замкову потребу. До ремонту замку і міських парканів повинні притягатися.

Сума прибутку цього села 75 зл. 8/2.

Село Грушно

У цьому селі 20 підданих, котрі побочизну, кліковщину, поворотне, плечизну, підводне по-різному платять, з чого приходить на рік 39 зл. 8/ 4. З диму дають по 2 кури, що складає 40 по 1, 5 гр., разом – 2 зл. З диму дають по одному більцю меду, що складає 20 більців по 50 гр., разом 33 зл. 10. Окремо із спустілих ґрунтів дають 3 більця меду по 50 гр., разом – 5 зл. Це село сидить на двох службах. Дають із служби жита по півтори бочки, що складає 3 бочки по 3 зл., разом – 9 зл. Вівса з служби по півтори бочки, що складає 3 бочки по 2 зл., (разом) 6 зл. Сіна дають із служби по 2 вози, що складає //(с. 41) 4 вози по 6 гр., разом – 0 зл. 24 гр. Деревя дають із служби по 2 вози, котрі залишаються на замкову потребу. До ремонту замку і міських парканів повинні притягатися.

Сума прибутку цього села складає 95 зл. 12/7.

Село Грековичі і Христовичі

У цьому селі 46 підданих, котрі данину, побочизну, кліковщину, плечизну, поворочизну і підводщизну по-різному платять, з чого приходить на рік 74 зл. 7/ 7. З диму дають по 2 кури, що складає 92 по 1, 5 гр., разом – 4 зл. 18. З диму дають по одному більцю меду, що складає 46 більців по 50 гр., разом 66 зл. 20. Ці обидва села сидять на чотирьох службах. Дають із кожної служби жита по півтори бочки, що складає 6 бочок, кожна бочка по 3 зл., разом – 18 зл. Вівса з служби по півтори бочки, що складає 6 бочок по 2 зл., разом 12 зл. Сіна дають із служби по два вози, що складає 8 возів по 6 гр., разом – 1 зл. 18 гр. Деревя дають із служби по два вози, котрі //(с. 42) залишаються на замкову потребу. До ремонту замку і міських парканів повинні притягатися.

Сума прибутку цього села складає 177 зл. 3/7

Село Жилічі

У цьому селі 10 підданих, котрі побочизну, кліковщину, данину, плечизну, поворотне і підводщизну по-різному платять, з чого приходить на рік 25 зл. 25. З диму

дають по 2 кури, що складає 20 по 1, 5 гр., разом – 1 зл. 18. З диму дають по одному бильцю меду, що складає 20 бильців по 50 гр., разом 16 зл. 20. Це село сидить на одній службі, з котрої дають жита півтори бочки по 3 зл., що складає – 4 зл. 15. Вівса з служби півтори бочки по 2 зл., разом 3 зл. Сіна дають із служби по два вози по 6 гр., разом – 0 зл. 12 гр. Дерев дають із служби по два вози, котрі залишаються на замкову потребу. Окремо місюк (?) з пабрамі (?) з певного ґрунту уроком платять 20 зл. До ремонту замку і міських парканів повинні притягатися.

Сума прибутку цього села складає 71 зл. 12. // (с. 43).

Село Малечин

У цьому селі 9 підданих, котрі побочизну, кліковщину, данину, плечизну, поворотне і підводне по-різному платять, з чого приходить на рік 20 зл. 3/2. З диму дають по 2 кури, що складає 18 по 1, 5 гр., разом – 0 зл. 27. З диму дають по одному бильцю меду, що складає 9 бильців по 50 гр., разом 15 зл. Це село сидить на одній службі, з котрої дають жита півтори бочки по 3 зл., що складає – 4 зл. 15. Вівса з служби півтори бочки по 2 зл., разом 3 зл. Сіна дають із служби по два вози по 6 гр., разом – 0 зл. 12 гр. Дерев дають із служби по два вози, котрі залишаються на замкову потребу. До ремонту замку і міських парканів повинні притягатися. Це село має велике обтяження у своїх ґрунтах, котрі їм віднімають до намісника князя Вишневецького до Брагина, щоб тоді шкоди ґрунтам короля його мості не була, пан староста має про це постаратися.

Сума прибутку цього села складає 43 зл. 27/2.

Село Глушець

У цьому селі 10 підданих, котрі побочизну, // (с. 44) кліковщину, данину, плечизну з поворотним і підводним по-різному платять, з чого приходить на рік 18 зл. 23/9. З диму дають по дві кури, що складає 20 по 1, 5 гр., разом – 1 зл. З диму дають по одному бильцю меду, що складає 10 бильців по 50 гр., разом 16 зл. 20. Це село сидить на одній службі, з котрої дають жита півтори бочки по 3 зл., що складає – 4 зл. 15. Вівса з служби півтори бочки по 2 зл., разом 3 зл. Сіна дають із служби по два вози по 6 гр., разом – 0 зл. 12 гр. Дерев дають із служби по два вози, котрі залишаються на замкову потребу. До ремонту замку і міських парканів повинні притягатися.

Сума прибутку цього села складає 44 зл. 10/9.

Село Деражичі і Кліковичі

У цьому селі 30 підданих, котрі побочизну, кліковщину, данину, плечизну з поворотним і підводним по-різному платять, з чого приходить на рік 89 зл. 27/1. З диму дають по дві кури, що складає 60 по 1, 5 гр., разом – 3 зл. З диму дають по одному бильцю меду, що складає // (с. 45) 30 бильців по 50 гр., разом 50. Ці обидва села сидять на двох службах, з котрих дають жита по півтори бочки, що складає 3 бочки по 3 зл., разом – 9 зл. Вівса з служби дають півтори бочки, що складає 3 бочки по 2 зл., разом 6 зл. Сіна дають із служби по 2 вози, що складає 4 вози по 6 гр., разом – 0 зл. 24 гр. Дерев дають із служби по два вози, котре залишається на замкову потребу. До ремонту замку і міських парканів повинні притягатися.

При цьому селі є Волочковський острів, на котрому бувало дві служби. Скаржилися піддані, що половина цього острова віднята до Брагина, маєтності князя Вишневецького. А другий острів Іванківна, прозваний від імені (?). Треба, щоб його мость п. державця взявся за це і не випускав ґрунтів короля його мості і це повернув.

Сума прибутку цього села складає 158 зл. 21/1.

Село Новоселка

У цьому селі 6 підданих, котрі побочизну, кліковщину, данину, плечизну з поворотним і підводним по-різному платять, з чого приходить на рік 13 зл. 10. // (с. 46)

Статья посвящена неизвестному доселе ценному источнику по истории Украины XVII века и в частности Черниговщины – люстрации 1631-1633 гг. – документу, который появился вследствие правительственной акции Речи Посполитой, которая проводилась по сеймовой конституции специальными комиссиями с целью подсчета прибыльности и последующего налогообложения королевщин – государственных владений. Этот документ сохраняется в государственном архиве (Краков) и впервые вводится в научный оборот (здесь публикуется в приложении лишь фрагмент, который касается Черниговщины). Авторами устанавливается дата создания люстрации, анализируются ее сведения, которые охватывают тогдашнее Любечское староство, локализуются упоминаемые в ней населенные пункты, которые находятся иногда и на территории Беларуси, идентифицируются личности, упоминаемые в ней, показано значение люстрации как источника по социально-экономической истории.

Ключевые слова: Черниговщина, люстрация, архив, исторический источник, налоги.

An article is dedicated to the unknown source of Ukraine's history of the XVII century, in particular Chernihiv Oblast – the lustration of 1631-1633 years. The document appeared as a result of governmental action of Polish-Lithuanian Commonwealth, held under the decree of the General sejm special commission in order to calculate profitability and further taxes of the korolivshchyn – public estates. This document is stored in the State historical Archival depository (in Krakiv) and it introduced into scientific circulation for the first time (the fragment printed in the appendix applies to Chernihiv Oblast). The authors are verifying the creation date of the lustration, analyzing its evidences that covered Lubecka eldership, localized communities mentioned that are situated sometimes in Belarus, identified persons that are mentioned, showed the sense of the lustration as a source of the social-economical history.

Keywords: Chernihiv Oblast, lustration, Archival Depository, historical source, taxes

